

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A) در رشته برنامه ریزی

درسی

عنوان:

تاثیر هوشمندسازی مدارس بر خلاقیت و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی ناحیه

۱ شهر شیراز سال ۹۲-۹۱

استاد راهنما:

دکتر حجت اله فانی

استاد مشاور:

دکتر رضا زارعی

نگارش:

هما توانگر

زمستان

۱۳۹۲

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

مژده و اخلاق پژوهش

به طیلان می‌انگشاید که عام محضر خدایت و بر واره نامخر بر اءمال انسان و به مرط و رپاس داشت مقام باند پرورشش و نظر بر ا بهریت جایگاه دانشگاه در اعتلائخ بهنگ و تمدن
لش هرک و صفاها بنیشت علقی و احد های دانشگاه آزاد اسلامی متهم من کردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهش و فن آوری و از آن تحوطی کنیم:

۱. عدلی تحییت تبلیثی در ررتمای بی جو بی تحییت و وفاداری به آن و دوری از حرکتی پنهان سازی تحییت.

۲. اعمل رعایت اخلاق و تقوی به رعایت کمال حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (ن)، حیوان و نبات و سایر صاحبان حق.

۳. اعمل مالکیت مادی و معنوی و رعایت کمال حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بهر کاران پژوهش.

۴. اعمل رفاه و رفاه به رعایت مصاحبه و اخلاق و بیشتر دو توسعه کثرت و در کلیه مراحل پژوهش.

۵. اعمل رعایت انصاف و به تبع از حرکت جانب داری غیر علقی و حفاظت از اموال، تهیه نیرات و منابع در اختیار.

۶. اعمل راز قلمی به رعایت از اسرار و اطلاعات بهر مزاد افراد، سازمان ها و کثرت و در کلیه نهاد های مرتبط با تحقیق.

۷. اعمل به رعایت حریم مادی و حرمت مادی و انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از حرکت حرمت شکنی.

۸. اعمل به رعایت اخلاق و به تبع از حرکت و انتقال آن به بهر کاران علقی و دوا نشی و بیان به غیر از موارک و بیخ قانونی دارد.

۹. اعمل به رعایت اخلاق و به تبع از حرکت و اعلام موضوع زبنت بر کسافی که حوزه علم و پژوهش را به شایسته های غیر علقی می‌آلاند.

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب هما توانگر دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته که در تاریخ ۹۲/۱۰/۳۰ از پایان نامه خود تحت عنوان "تاثیر هوشمندسازی مدارس بر خلاقیت و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی ناحیه ۱ شهر شیراز سال ۹۲-۹۱" با کسب نمره ۱۷/۹۵ دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.
- ۲) این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A) در رشته برنامه ریزی

درسی

عنوان:

تاثیر هوشمندسازی مدارس بر خلاقیت و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی

ناحیه ۱ شهر شیراز سال ۹۱-۹۲

استاد راهنما:

دکتر حجت اله فانی

استاد مشاور:

دکتر رضا زارعی

نگارش:

هما توانگر

زمستان ۱۳۹۲

صورتحلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو: هما توانگر در تاریخ ۳۰/۱۰/۹۲ رشته: برنامه ریزی

درسی

از پایان نامه خود با عنوان: تاثیر هوشمندسازی مدارس بر خلاقیت و عملکرد

تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی ناحیه ۱ شهر شیراز سال ۹۱-۹۲

با درجه کارشناسی ارشد ونمره ۱۷/۹۵ دفاع نموده است.

نام و نام خانوادگی اعضای هیات داوری سمت امضاء اعضای هیات
داوری

۱ - استاد راهنما دکتر حجت اله فانی

۲ - استاد مشاور دکتر رضا زارعی

۳ - استاد داور دکتر قلتاش

۴ - استاد داور

مدیر/معاونت پژوهشی

مراتب فوق مورد تایید است.

مهر و امضاء

سپاسگزاری

خداوند را به خاطر نعمت وجود و نعمت های بی شمارش شاکرم. اکنون که به یاری اش مرحله دیگری از تحصیلات خود را به پایان رساندم بسی شایسته است از مقام استادان دیشمنند، گرانقدر و مهربانم جناب آقای دکتر حجت اله فانی که سفره ی علم و معرفتشان بودم و هزاران نکته از وجودشان آموختم تشکر و قدردانی نمایم. همچنین از استاد مشاور عزیزم جناب آقای دکتر رضا زارعی به پاس یاری بی دریغشان سپاسگزارم. از دیگر اساتید محترم من که در این دوره از وجودشان بهره مند گردیدم سپاسگزارم. در پایان بر خود لازم می دانم از خانواده عزیزم که امکانات و محیط مناسب ادامه تحصیل را برایم فراهم نمودند و همواره پشتیبانم بودند، تشکر میکنم.

تقدیم به

همسر عزیزم که همواره وامدار زحمات ایشانم و

فرزندان عزیزم که مرا یاری نمودند.

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
ز.....	سپاسگزاری
ح.....	تقدیم به
۱.....	چکیده

فصل اول کلیات تحقیق

۲.....	مقدمه
۵.....	بیان مساله
۹.....	اهمیت و ضرورت پژوهش
۱۷.....	اهداف پژوهش
۱۷.....	هدف کلی
۱۷.....	اهداف فرعی
۱۷.....	فرضیه های پژوهش
۱۸.....	تعریف نظری و عملیاتی

فصل دوم ادبیات تحقیق

۲۱.....	مبانی نظری تحقیق
۲۱.....	خلاقیت
۲۳.....	تعاریف خلاقیت
۲۵.....	خلاقیت در مکاتب مختلف
۲۷.....	مکتب انسان گرایی
۲۷.....	مکتب عصب شناسی
۳۰.....	نظریه های خلاقیت

۳۳ انواع خلاقیت و نوآوری
۳۴ ابعاد خلاقیت
۳۴ دیدگاه محتوایی
۳۸ دیدگاه فرایندی
۴۰ تکنیک های خلاقیت
۴۱ طوفان مغزی
۴۲ الگوبرداری از طبیعت
۴۳ تکنیک گروه اسمی
۴۴ صورت تطبیقی اسکمپر یا سئوالات ایده برانگیز
۴۵ تکنیک دلفی
۴۶ عوامل بازدارنده خلاقیت
۴۶ عوامل تشدیدکننده خلاقیت
۴۷ انگیزه ها
۴۷ انگیزه های بیرونی
۴۷ بحران های جامعه
۴۸ عملکرد تحصیلی و فناوری اطلاعات
۵۶ فناوری اطلاعات و هوشمندسازی
۵۸ فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) چیست
۵۹ مزایا و محدودیت های فناوری اطلاعات و ارتباطات
۵۹ مزایای فناوری اطلاعات و ارتباطات
۶۱ محدودیت های فناوری اطلاعات و ارتباطات
۶۲ فناوری اطلاعات و ارتباطات آموزش و پرورش

- ۶۲ جایگاه فناوری اطلاعات (هوشمند سازی) در آموزش و پرورش
- ۶۴ بررسی اجمالی چند کشور از نظر امکانات آموزش و پرورش
- ۶۷ اهداف آموزش و پرورش انگلستان در رابطه با فناوری اطلاعات و ارتباطات
- ۷۰ اهداف توسعه فناوری اطلاعات در آموزش و پرورش کانادا
- ۷۱ اهداف به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدارس نروژ
- ۷۲ جایگاه فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش ایران
- ۷۴ قابلیت‌ها و توانمندی‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات (هوشمندسازی) برای آموزش
- ۷۴ گسترش دسترسی
- ۷۴ آیا ((آموزش برای همه)) واقعیتی غیر قابل دسترسی است؟
- ۷۵ زمان یادگیری در مقابل زمان کلاس
- ۷۵ برنامه‌های درسی دانش آموز محور
- ۷۶ توانمند کردن معلمان
- ۷۷ هدف های آموزشی فناوری اطلاعات (هوشمند سازی)
- ۷۸ دگرگونی در فرآیند یادگیری
- ۷۸ چشم اندازهای تازه فناوری اطلاعات (هوشمند سازی)
- ۸۱ مدرسه هوشمند چیست؟
- ۸۳ تعاریف مدرسه هوشمند
- ۸۳ چشم انداز مدرسه هوشمند
- ۸۳ مأموریت‌های مدرسه هوشمند
- ۸۴ اهداف مدرسه هوشمند:
- ۸۵ ارکان مدرسه هوشمند
- ۸۵ ویژگیهای ارکان مدرسه هوشمند

۸۵ محیط یاددهی - یادگیری
۸۶ دیدگاه برنامه درسی
۸۸ روش تدریس
۸۹ ویژگی‌های ارزیابی:
۹۰ (د) محتوا
۹۰ ساختار سازمانی مدارس هوشمند
۹۰ - مدیریت مدرسه هوشمند
۹۰ اصول حاکم بر مدیریت مدرسه هوشمند
۹۱ نقشها و مسئولیتهای مدیریت در مدرسه هوشمند
۹۱ مشاور برنامه ریزی آموزش
۹۲ معلمان در مدرسه هوشمند
۹۲ آموزشهای مورد نیاز معلمان در مدرسه هوشمند
۹۲ نقشها و مسئولیتهای معلمان در مدرسه هوشمند
۹۳ مهارتهای معلمان
۹۳ کارکنان اداری در مدرسه هوشمند
۹۴ آموزشهای مورد نیاز کارکنان اداری در مدرسه هوشمند
۹۴ نقشها و مسئولیتهای کارکنان اداری در مدرسه هوشمند
۹۴ مسئول فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدرسه هوشمند
۹۴ نقشها و مسئولیتهای کارشناس فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدرسه هوشمند
۹۵ فناوری در مدرسه هوشمند
۹۵ شبکه رایانه‌ای
۹۵ محتوای الکترونیکی

۹۶ محیط ارتباطی بین اجزاء مدرسه هوشمند
۹۶ دانش‌آموزان در مدرسه
۹۶ نقشها و مسئولیتهای دانش‌آموزان در مدرسه هوشمند
۹۷ اولیاء دانش‌آموزان در مدرسه هوشمند
۹۷ راهبردها و خطی‌مشی‌ها
۹۷ نقشها و مسئولیتهای اولیاء دانش‌آموزان در مدرسه هوشمند
۹۸ تشکیلات ستادی در آموزش و پرورش
۹۸ تجهیز مدارس
۹۸ تهیه و استاندارد سازی محتوا
۹۸ قوانین لازم برای مدارس هوشمند
۹۹ پشتیبانی از مدارس هوشمند
۹۹ ارزشیابی از مدارس هوشمند با در نظر گرفتن مدارس گواه
۱۰۰ پیشینه تحقیق
۱۱۲ جمع بندی

فصل سوم روش تحقیق

۱۱۳ مقدمه
۱۱۴ روش پژوهش
۱۱۴ جامعه آماری
۱۱۵ نمونه آماری و روش محاسبه حجم نمونه
۱۱۵ روش‌ها و ابزارهای گردآوری اطلاعات
۱۱۵ ابزار جمع‌آوری اطلاعات
۱۱۵ الف: عملکرد تحصیلی

- ب: آزمون تفکر خلاق تورنس ۱۱۷
- ابتکار: استعداد تولید ایده های بدیع، غیر عادی و تازه..... ۱۱۷
- نحوه نمره گذاری آزمون ۱۱۷
- فعالیت (۱): ساختن تصویر ۱۱۷
- فعالیت (۲): دایره ها ۱۱۷
- فعالیت (۳): تکمیل تصویر ۱۱۷
- فعالیت (۴): خط های موازی ۱۱۷
- روش اجرای پژوهش ۱۱۷
- روش تجزیه و تحلیل داده ها ۱۱۹

فصل چهارم تجزیه و تحلیل داده ها

- الف) داده های توصیفی ۱۲۱
- بررسی توصیفی نمرات خلاقیت و ابعاد آن در مرحله پیش آزمون ۱۲۱
- ب) یافته های استنباطی ۱۲۵
- فرضیه های اصلی ۱۲۵
- فرضیه اول: هوشمند سازی مدارس بر میزان خلاقیت دانش آموزان تأثیر دارد. ۱۲۵
- فرضیه دوم: هوشمند سازی مدارس بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان تأثیر دارد..... ۱۲۶
- فرضیه سوم: هوشمند سازی مدارس بر ابعاد خلاقیت دانش آموزان تأثیر دارد. ۱۲۷
- فرضیه چهارم: هوشمند سازی مدارس بر ابعاد عملکرد تحصیلی دانش آموزان تأثیر دارد. ۱۲۹

فصل پنجم مقدمه

- خلاصه پژوهش ۱۳۳
- بحث و نتیجه گیری ۱۳۳
- محدودیت ها ۱۴۰

۱۴۱	پیشنهادها
۱۴۱	الف) پیشنهادهای کاربردی
۱۴۴	ب) پیشنهادهای پژوهشی
۱۴۵	منابع
۱۶۵	پیوست‌ها

فهرست جداول

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۱۱.....	جدول ۱-۳ طرح پیش آزمون و پس آزمون
۱۱۶.....	جدول ۲-۳ ابعاد و سوالات متناظر پرسشنامه عملکرد تحصیلی
۱۱۸.....	جدول ۳ - ۳ آلفای کرانباخ آزمون خلاقیت
۱۲۱.....	جدول ۴-۱: میانگین و انحراف استاندارد نمرات خلاقیت و ابعاد آن در مرحله پیش آزمون به تفکیک گروه کنترل و آزمایش
۱۲۱.....	جدول ۴-۲: میانگین و انحراف استاندارد نمرات نمرات خلاقیت و ابعاد آن در مرحله پس آزمون به تفکیک گروه کنترل و آزمایش
۱۲۲.....	جدول ۴-۳: میانگین و انحراف استاندارد نمرات عملکرد تحصیلی در مرحله پیش آزمون به تفکیک گروه کنترل و آزمایش
۱۲۳.....	جدول ۴-۴: میانگین و انحراف استاندارد نمرات عملکرد تحصیلی در مرحله پس آزمون به تفکیک گروه کنترل و آزمایش
۱۲۴.....	جدول ۴-۵: تعیین برابری واریانس نمرات خلاقیت در پس آزمون
۱۲۵.....	جدول ۴-۶: بررسی تفاوت نمرات پس آزمون نمرات خلاقیت
۱۲۶.....	جدول ۴-۷: تعیین برابری واریانس نمرات عملکرد تحصیلی در پس آزمون
۱۲۶.....	جدول ۴-۸: بررسی تفاوت نمرات پس آزمون نمرات عملکرد تحصیلی
۱۲۷.....	جدول ۴-۱۰: تعیین برابری واریانس نمرات ابعاد خلاقیت در پس آزمون
۱۲۸.....	جدول ۴-۱۱: بررسی تفاوت نمرات پس آزمون نمرات ابعاد خلاقیت
۱۲۹.....	جدول ۴-۱۲: تعیین برابری واریانس نمرات ابعاد خلاقیت در پس آزمون
۱۳۰.....	جدول ۴-۱۳: بررسی تفاوت نمرات پس آزمون نمرات ابعاد خلاقیت

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تبیین تاثیر هوشمندسازی مدارس بر خلاقیت و عملکرد تحصیلی دانش آموزان بوده است. این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ شیوه گردآوری اطلاعات، شبه آزمایشی بوده است. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان پایه پنجم ابتدایی ناحیه ۱ شیراز بود به منظور انتخاب نمونه به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای از میان مدارس دارای سیستم هوشمند و مدارس عادی (۴ مدرسه، ۲ مدرسه عادی و ۲ مدرسه هوشمند) انتخاب و از هر مدرسه یک کلاس پنجم به عنوان نمونه در نظر گرفته شد. جهت جمع آوری داده ها از آزمون فکر خلاق تورنس (۱۹۸۶) و آزمون عملکرد تحصیلی فام و تیلور (۱۹۹۹) استفاده گردید. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار استنباطی (تحلیل کواریانس) استفاده شد. یافته های پژوهش نشان می دهد خلاقیت دانش آموزانی که باروش هوشمندسازی مدارس آموزش دیده بودند (گروه آزمایش) در مقایسه با آنهایی که با روش سنتی آموزش دیده بودند (گروه گواه) بالاتر است. میزان ابتکار، انعطاف پذیری، بسط و سیالی دانش آموزان گروه آزمایش، نسبت به دانش آموزان گروه گواه بالاتر است. همچنین یافته های پژوهش نشان می دهد عملکرد دانش آموزانی که باروش هوشمندسازی مدارس آموزش دیده بودند (گروه آزمایش) در مقایسه با آنهایی که با روش سنتی آموزش دیده بودند (گروه گواه) بالاتر است.

کلیدواژه ها: خلاقیت، عملکرد تحصیلی، هوشمندسازی مدارس.

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

یکی از اهداف و وظایف مهم آموزش و پرورش ایجاد زمینه برای رشد همه جانبه فرد و تربیت انسان های سالم، کارآمد و مسئول برای ایفای نقش در زندگی فردی و اجتماعی است . از آنجایی که دانش آموزان به عنوان رکن اساسی نظام آموزشی کشور، در دستیابی به اهداف نظام آموزشی نقش و جایگاه ویژه ای دارند، توجه به این قشر از جامعه از لحاظ آموزشی و تربیتی، باروری و شکوفایی هر چه بیشتر نظام آموزشی و تربیتی جامعه را موجب می گردد. با این وجود از کل دانش آموزانی که وارد سیستم آموزش و پرورش می شوند، تعداد کمی از آنها می توانند استعدادهای خود را شکوفا کنند و در این عرصه موفق گردند و به اصطلاح عملکرد تحصیلی^۱ خوبی از خود نشان دهند. یکی از عوامل بسیار مهم و اثرگذار در عملکرد تحصیلی دانش آموزان عوامل روان شناختی و محیطی آنان است، و از جمله ویژگی های روان شناختی و محیطی مهمی که عملکرد تحصیلی را تحت تأثیر قرار میدهد، میزان خلاقیت دانش آموزان و محیط آموزشی مدرسه است (میکائیلی و همکاران، ۱۳۹۱: ۹۰).

خلاقیت^۲ همواره مفهومی اسرار آمیز، وسیع و بسیار پیچیده بوده است. تحقیق در مورد خلاقیت و عناصر تشکیل دهنده آن، بیش از یک قرن پیش توسط دانشمندان علوم اجتماعی شروع شد، ولی انگیزه اساسی برای پژوهش بیشتر در سال ۱۹۵۰ توسط گیلفورد^۳ ایجاد گردید (شهرآرای و مدنی پور، ۱۳۷۵ : ۳۹؛ به نقل از میری، ۱۳۹۱: ۴۳).

¹ Academic Performance

² Creativity

³ Guilford

خلاقیت هر نظام اجتماعی، پدیده ای مبتنی بر نظم منطقی و تابعی از خلاقیت افرادی است که نظام از آنها تشکیل شده است. همانگونه که برای رشد گیاه، محیط و فضای مناسب مورد نیاز است، برای شکوفایی خلاقیت هم فضای مناسب باید وجود داشته باشد تا ذهن و حافظه افراد برای پرداختن به ایده های نو و ایجاد فرصتهای تازه آزاد شود. نوآوری با خلق ارزش همراه است. خلاقیت، موتور نوآوری است (طارق، ۱۳۸۱: ۷۰).

خلاقیت برای بقای هر سازمان لازم است، طی زمان، سازمانهای غیر خلاق از صحنه محو می شوند و اگر چه چنین سازمانی ممکن است در عملیاتی که در یک مقطع از عمر خود درگیر آن است، موفق باشد ولی سرانجام مجبور به تعطیل یا تغییر سیستم میگردد (رضائیان، ۱۳۵۹: ۳۳-۴۳).

از سویی پیشرفت روز افزون در زمینه علوم رایانه ای و ظهور و گسترش شبکه های اطلاع رسانی به ویژه اینترنت، امکانات و روش های تازه های را پیش روی برنامه ریزان و مجریان برنامه های آموزشی قرار داده و مشکلات گذشته در عرصه آموزش، به ویژه محدودیتهای ناشی از زمان و مکان یادگیری را کمرنگ نموده است (اناری نژاد، ۱۳۸۹) و فناوری نقش مهمی در زندگی افراد دارد و بسیاری از مردم، اهمیت و تأثیر فناوری اطلاعات^۱ را در زندگی روزمره خود درک کرده اند (فتحیان و نوروزی، ۱۳۸۸). پیشرفت های چشمگیر فن آوری اطلاعات، دریچه های علم و دانش را به روی همگان باز کرده است (فرامرزیان، ۳۸۳). همچنین همه ملتها با هر نظام سیاسی و اجتماعی پیشرفته و در حال پیشرفت به مسأله تربیت

¹ Information Technology